

da je »zavedni« kak tajnosten, veleizdajniški izraz. Pomirili so se šele, ko jim je »kurzovec« iz justičnega ministrstva potrdil pravilnost mojega tolmačenja.

Društvo Pravnik nekdaj in sedaj.

Dr. Matej Pretner.

Ako hočemo prav presoditi delovanje društva »Pravnika«, si moramo predočiti politični in pravni položaj našega naroda pred 40. leti. Sodišča in drugi uradi v Avstriji so takrat uradovale večinoma v jeziku, tujem narodu; na Kranjskem, v večji meri na Štajerskem in Koroškem v nemškem jeziku in na Primorskem, precej tudi v Dalmaciji v italijanskem jeziku.

Imeli smo v osnovnih zakonih zajamčeno enakopravnost svojega jezika, a veljalo je to večinoma le v teoriji ne pa v praksi, ker so bila vlada, zlasti pa višja sodna oblastva temu nasprotna. Marsikateri sodnik in uradnik je prišel v neprilike, ker je uporabljal slovenski jezik v uradnem poslovanju, in marsikateremu odvetniku so se delale zapreke radi tega, ker je pri državnih uradih ali sodiščih uporabljal slovenski oziroma hrvaški jezik. Naravno, da je bil slovenski jezik, ki je bil postavljen pred duri sodišč in uradov, oviran v svojem razvoju na pravnem polju, saj se vsak jezik more le tam razvijati, kjer se rabi.

V takih razmerah, škodljivih pravnemu razvoju slovenskega naroda, je bila organizacija, kakršna je društvo Pravnik, neobhodno potrebna. To društvo je gojilo ne samo pravno znanost, ampak bilo je predvsem središče slovenskih in nekoliko tudi srbohrvaških pravnikov, ki niso pozabili, da niso samo pravniki, ampak tudi s'novi svojega naroda, in so smatrali za svojo dolžnost delovati na to, da pride naš narod tudi v državnem in sploh javnem življenju do veljave. Zlasti važno je bilo društveno glasilo »Slovenski Pravnik«, ker je pospeševalo razvoj našega jezika na polju pravne vede, tako olajšalo rabo našega jezika v uradih in mu pripravilo pot v javno življenje.

Reči smemo, da bi se slovensko uradovanje brez Pravnika ne bilo tako razvilo in razširilo, kakor se je v zadnjih letih pred vojno. To ni malenkost! S slovenskim uradovanjem se je razširilo pravno mišljenje in znanje med našim ljudstvom, v nekaterih krajih, kakor n. pr. na Notranjskem in na Krasu, do visoke stopnje, in je postalo slovensko sodstvo in uradovanje sploh sposobno za delovanje v naši novi državi, za ustanovitev katere pa, — to naj priznamo — v ostalem nismo bili pripravljeni ne mi, ne Hrvatje in tudi Srbi le malo.

Koliko dela čaka pravnike v tej novi državi! Zdi se mi država Srbov, Hrvatov in Slovencev kakor nova hiša, ki je sicer pod streho, — a v notranjosti — nedodelana. Vse je treba v njej razdeliti, na novo napraviti in urediti.

Celo vprašanja načelne važnosti niso še rešena ali pa le površno, tako važno vprašanje zenačenja zakonov; kako daleč naj gre to zenačenje? Kjer niso enake gospodarske in socialne razmere, tam tudi zakon ne sme biti enak. Ni nesreča, ampak sreča, da niso vsi ljudje enaki.

Zdi se mi, da se pravniki za te važne stvari premalo brigamo in jih prepuščamo preveč politikom. Tem so žalibog večinoma koristi stranke, h kateri pripadajo, nad koristni in potrebami skupne države. Pri takih razmerah se mi zdi koristno, celo potrebno, da se pravniška društva, naše društvo Pravniki, pečajo intenzivneje z važnimi vprašanji zakonodaje, ki pretresajo našo državo, jih obravnavajo nepristransko sine ira et studio s pravniškega stališča glede na gospodarski in socialni položaj in o njih javno izražajo svoja mnenja. To je potrebno, ker sicer bo res, da govorijo pri nas o pravnih vprašanjih neučeni in da molče o njih učeni.

Ali naj ostanejo ti moji nazori le pobožne želje?
